

ОСОБЛИВОСТІ ВІРТУАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

FEATURES OF VIRTUAL COMMUNICATIONS IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION OF INFORMATION SOCIETY

Кармазіна Л.Л.,

orcid.org/0000-0002-8639-9678

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри філології та перекладу

Українського державного хіміко-технічного університету

В статті доведено, що віртуальні комунікації є невід'ємною частиною сучасного життя інформаційного суспільства, головними пріоритетами такого суспільства є швидкість обміну інформації та можливість спілкування з будь якої точки світу. Головним завданням віртуальних комунікацій є забезпечення їх ефективності, яка наражається на ризик через географічну віддаленість, відмінність часових поясів, особливості національних та культурних факторів.

Віртуальні комунікації також характеризуються високим ступенем мобільності та гнучкістю. Виділено характерні риси віртуальних комунікацій з різноманітністю їх природних та штучних проявів. Встановлено, що спілкування у віртуальному просторі відбувається на базі двох мов: наукоподібної мови та «нік»-мови. Особливостями наукоподібної мови є те, що спілкування відбувається переважно від реального імені комуніканта з використанням професійної лексики певної предметної галузі.

«Нік»-мова використовується для анонімного спілкуванні в соціальних мережах, блогах, коментарях тощо, де за реальним ім'ям стоїть «нік» (псевдонім), що призводить до розвитку псевдо-ідентичності, а комунікатор виступає не як реальна особистість, а в тому образі, в якому хоче виступати.

Обмін інформацією є важливою, але недостатньою умовою віртуальних комунікацій. Необхідно ще забезпечити механізми відчуття занурення у віртуальну реальність. Емоційний аспект в ході віртуальних комунікацій є дуже важливим фактором для досягнення їх ефективності. Він дозволяє виразити емоціональне відношення комунікантів до інформації, яка передається через канал зв'язку, та безпосереднім чином впливає на якість зворотнього зв'язку комунікантів. Контакти представників різних культур також викликають багато проблем, які є наслідком розбіжності норм, цінностей, особливостей світогляду комунікантів. Необхідно приділяти особливий інтерес вивченню та подоланню бар'єрів крос-культурних віртуальних комунікацій, які можуть спричинити культурний та комунікативний шок.

Ключові слова: комунікації, віртуальні комунікації, міжкультурні комунікації, інформаційне суспільство, наукоподібна мова, «нік»-мова.

The article proves that virtual communications are an integral part of the modern life of the information society, the main priorities of such a society are the speed of information exchange and the possibility to communicate from anywhere in the world. The main task of virtual communications is to ensure their effectiveness, which is exposed to risk due to geographical distance, time zone differences, national and cultural factors.

Virtual communications are also characterized by a high degree of mobility and flexibility. Characteristic features of virtual communications with a variety of their natural and artificial manifestations are distinguished. It has been established that communication in the virtual space takes place on the basis of two languages: Scientific-like language and "Nick"-language. The peculiarity of Scientific-like language is that communication takes place mainly on behalf of the real name of the communicator, using the professional vocabulary of a certain subject area.

"Nick"-language is used for anonymous communication in social networks, blogs, comments, etc., where the real name is followed by a "nick" (pseudonym), which leads to the development of a pseudo-identity, and the communicator acts not as a real person, but in the image in which he wants to act.

Information exchange is an important but insufficient condition for virtual communications. It is still necessary to provide mechanisms for the feeling of immersion in virtual reality. The emotional aspect in the course of virtual communications is a very important factor for achieving their effectiveness. It allows you to express the emotional attitude of communicators to the information transmitted through the communication channel and directly affects the quality of the feedback of communicators. Contacts of representatives of different cultures also cause many problems, which are the result of differences in norms, values, and features of the communicants' worldview. It is necessary to pay special attention to studying and overcoming the barriers of cross-cultural virtual communication, which can cause cultural and communicative shock.

Key words: communications, virtual communications, intercultural communications, information society, Scientific-like language, "Nick"-language.

Постановка проблеми. Сучасна глобалізація, характерною рисою якої є створення єдиного інформаційного простору, стрімкий розвиток новітніх технологій, інновацій, транснаціональних підприємств, призвів до

створення та поширення єдиної глобальної культури, де центром дослідження є процеси, які відбуваються між суспільством та феноменом комунікації, який виступає його стимулом розвитку [1, с. 7].

Розвиток сучасних інформаційних технологій, завдяки яким з'явилась можливість залучати до виконання певних задач в організації спеціалістів з різних куточків світу, та інтенсифікація обміну інформації призвели до появи нового типу комунікацій – віртуальних комунікацій. Віртуальні комунікації – це засіб спілкування сучасного інформаційного суспільства. Головними пріоритетами такого суспільства є швидкість обміну інформації та можливість спілкування з будь якої точки світу.

Головним завданням під час віртуальних комунікацій є забезпечення їх ефективності, яка наражається на ризик через географічну віддаленість, відмінність часових поясів, особливості національних та культурних факторів. Віртуальні комунікації також характеризуються високим ступенем мобільності та гнучкістю. Але така перевага як «гнучкість» в певні моменти може сприйматися слабкою стороною. Серед проблем, які може породжувати гнучкість, це невміння комунікантів розумітися. Якщо «реальне» сприймається як стабільність, то «віртуальне» як щось нестабільне, ненадійне. Але ж віртуальні технології доповнюють, а не заміщують реальну діяльність [2, с. 16].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Однією з особливостей віртуальних комунікацій є їх опосередкованість, так як ефективність комунікаційного процесу безпосередньо залежить від широти та обсягу обраного каналу передачі інформації [1, с. 8]. На думку С.Е.Уатта, М.Леа та Р.Спірса віртуальні комунікації є соціально збіднені, якщо порівнювати з комунікацією віч-на-віч [3, с. 62]. Широта каналу передачі інформації під час віртуальних комунікацій є обмеженою, так як можуть бути відсутніми або незначними невербальні методи передачі інформації, такі як, наприклад, фізіолого-біологічна реакція на репліки чи дії, які передати достовірно дуже складно за допомогою, навіть, відео-зв'язку.

Постановка завдання. Головним завданням міжкультурних віртуальних комунікацій є створення спеціальних умов та рекомендацій для досягнення їх ефективності. Метою цієї статті є дослідження та виділення особливостей комунікацій у віртуальному просторі в крос-культурному контексті, що дасть можливість в подальшому створити систему правил здійснення ефективних віртуальних комунікацій.

Виклад основного матеріалу. Перед тим, як перейдемо до визначення терміну «віртуальні комунікації», дамо визначення комунікаціям в загальному їх значенні. Під «комунікаціями» будемо розуміти процес обміну інформацією між

відправником та отримувачем. Головною метою комунікаційного процесу – забезпечити розуміння інформації, яка є предметом повідомлення.

Під віртуальними комунікаціями розуміємо процес, в якому приймають участь два або більше учасників, які об'єднані метою обміну інформацією та здійснюють його за допомогою віртуальних комунікативних технологій.

Упорядник повідомлення ініціює віртуальну комунікацію. Він кодує думку за допомогою певних символів - кодів, з яких складається повідомлення. Кодування та декодування може викликати комунікативні помилки, які можуть виникати через певні відмінності між людьми у їх культурних цінностях, знаннях, соціальному оточенні тощо. Ці всі відмінності викликають «шум», що є перешкодою для розуміння символів. І головною умовою для розуміння того, скільки інформації пройшло через вибраний канал за наявності шуму, є зворотній зв'язок. Завдяки зворотному зв'язку упорядник повідомлення має змогу зрозуміти, на скільки коректно одержувач зрозумів повідомлення і досягнуто головної мети віртуальних комунікацій – взаєморозуміння.

Головними етапами віртуальних комунікацій є: підготовка (кодування) повідомлення, відправка повідомлення, отримання повідомлення, декодування повідомлення та його розуміння. Розуміння повідомлення буде забезпечено тоді, коли упорядник повідомлення та його одержувач вживають однакові комунікативні коди. Отримання повідомлення при цьому є активною частиною комунікативного процесу нарівні з його створенням. І так як результатом комунікаційного процесу віртуальної команди є прийняття рішення щодо виконання певного завдання, то ефективність таких комунікацій буде залежати від того, на скільки правильним було це рішення.

Такі поняття як «віртуальний інформаційний простір», «віртуальний соціальний світ», «віртуальні комунікації» зараз широко вживаються в сучасному світі. З'явилися нові предметні галузі: віртуологія та віртуалістика, які вивчають віртуальну проблематику. Віртуологія досліджує процеси функціонування та розвитку віртуального соціального простору, в той час як віртуалістика зорієнтована на вивчення прикладних, технологічних аспектів реалізації віртуальних комунікацій [4, с. 3].

Також в повсякденному житті широко використовується поняття «віртуальна реальність». Але порівнюючи «віртуальне» з «реальним», відмічається наступна різниця: у «віртуальному» існують певні механізми, які не прийнятні

в «реальному» суспільстві, і мають певний вплив на перебіг віртуальних комунікацій [5; 6].

Характерною рисою віртуальних комунікацій є різноманітність їх природних та штучних проявів. Що є реальним? Що є штучним? Реальним є люди, їх думки, знання, які присутні у певному вигляді. Але коли вони проходять через процес набування форми повідомлення і передаються через певний канал передачі, вони отримують ознаки віртуального/штучного. Після отримання реципієнтом повідомлення декодується та знову потрапляє в реальне середовище.

Для дослідження природних та штучних проявів віртуальних комунікацій викликає інтерес дослідження комунікацій типу «суб'єкт-об'єкт-суб'єкт - комунікацій, що відбуваються між двома індивідами за допомогою пристрою (об'єкту) та мережі Інтернет. Головною метою таких комунікацій є умовне звуження цієї ланки до рівня «суб'єкт-суб'єкт», якщо ми говоримо про комунікації, як спілкування між двома особами, під час яких робота пристрою (каналу передачі інформації) повинна бути безперервною та непомітною, і забезпечувати голосовий та візуальний контакт. Комунікації «суб'єкт-суб'єкт», чи міжсуб'єктні комунікації – це спілкування людей, під час якого відбувається обмін думками, знаннями, почуттями. Головною метою таких комунікацій є встановлення позитивного емоційного зв'язку, що є проявом реального та сприяє розумінню один одного.

У випадку, коли об'єкт не забезпечує візуальний контакт суб'єктам, то вони змушені доповнювати реальність тими образами, які б відповідали їх уявленням та вимогам.

Так під час спілкування по мобільному телефоні за відсутності відеозв'язку суб'єкти формують віртуальні образи за допомогою тих характеристик, які присутні під час комунікації. Такими характеристиками можуть бути тембр голосу, темп мови, словниковий запас тощо. Таким чином, під час створення образу співрозмовника вся недоступна інформація домислюється, чим додається штучність образу, що частіше не відповідає дійсності. В результаті може бути розчарування під час реальних комунікацій.

Крім того під час віртуальних комунікацій на етапі процесу обміну інформацією може відбуватися певне спотворення змісту. А так як віртуальні комунікації є відносно новим видом взаємодії, то відбувається трансформація мови спілкування у електронну, яка наділяється певними штучними характеристиками, головними з яких є спрощення або кодування мовних оди-

ниць. Наприклад, в інтернет-листуванні на англійській мові часто використовуються такі скорочення: B – be, C – see, N – and, some1 – someone, be4 – before, 2day – today, gr8 – great, u2 – you too та багато інших. Також можуть скорочуватись цілі фрази. Наприклад, «C'mre» (Come here) – що означає «йди сюди», «LOL» (laughing out loud) – сміятися голосно, «Fuhgeddaboutit» (forget about it) – «забудь про це», «AFAIK» (as far as I know) – наскільки я знаю, «TIA» (thanks in advance) – дякую заздалегідь та інші. Також використання простих граматичних конструкцій є однією з рекомендацій віртуальних комунікацій, яка сприяє полегшити прийняття інформації.

Квапливість та спрощення мови під час віртуальних комунікацій стали причиною формування синтаксису, близького до телеграфного: відмова від великих літер, знаків пунктуації, використання великої кількості скорочень. Відправник повідомлення економить зусилля під час його створення, що робить повідомлення максимально редукованим. В результаті чого може виникнути конфлікт між відправником та отримувачем повідомлення, так як отримувач потребує в максимально повному повідомленні для його розуміння.

Спілкування у віртуальному просторі відбувається на базі двох мов: наукоподібної мови и «нік»-мови. Наукоподібна мова використовується для професійного спілкування. Особливостями наукоподібної мови є те, що спілкування відбувається переважно від реального імені комуніканта з використанням професійної лексики певної предметної галузі, з уникненням різного плану скорочень, або загально-прийнятою системою скорочень.

«Нік»-мова використовується для анонімного спілкування в соціальних мережах, блогах, коментарях тощо, де за реальним ім'ям стоїть «нік» (псевдонім), що надає штучності таким комунікаціям, так як позбавляє співвіднести його образ з реальним індивідом. Використання псевдонімів призводить до розвитку псевдо-ідентичності, а комунікатор виступає не як реальна особистість, а в тому образі, в якому хоче виступати.

Обмін інформацією є важливою, але недостатньою умовою віртуальних комунікацій. Необхідно ще забезпечити механізми відчуття занурення у віртуальну реальність.

Одним із основних факторів, які впливають на ефективність віртуальних комунікацій, є відчуття комфорту комунікантів щодо емоціонального зв'язку. В деяких випадках є дуже важливо передати свої емоції, так як емоції – це одна з важливих характеристик людини, за допомогою якої

людина пізнається як мовна особистість. Потреби людини в емоційному спілкуванні визначили необхідність створення спеціальної системи емотивної семантики (емотивних кодів). Такі емотивні коди («смайлики») широко використовуються в соціальних мережах для емоційного підсилення своєї репліки. Метою таких комунікацій є емоційне самовираження, або емоційний вплив на реципієнта.

Для передачі емоційності крім різного роду «смайликів», можуть використовуватись наступні емотивні коди (табл. 1):

Таблиця 1

Емотивні коди, как форми вираження емоцій

№	Емотивні коди	Значення
1.	Використання великих літер, або повторення однієї й тієї графеми	Вираження змістової важливості інформації
2.	Зап'яті, три крапки	Визначення темпу мовлення
3.	Тире	Виділення важливої інформації
4.	Дужки	Поміщення інформації, яка належить до метатексту, а також фонові інформації для правильної інтерпретації повідомлення.

Емоційний аспект в ході віртуальних комунікацій є дуже важливим фактором для досягнення їх ефективності. Він дозволяє виразити емоційне відношення комунікантів до інформації, яка передається через канал зв'язку, та безпосереднім чином впливає на якість зворотнього зв'язку комунікантів.

Використання деяких принципів віртуальних вербальних комунікацій можуть допомогти у сприйнятті реципієнтом інформації. Ретельний підбір слів, уникнення скорочень та акронімів, стислість абзаців та речень, а також наявність пустого простору на екрані допоможуть полегшити сприйняття та розуміння інформації. Гострота розуму, а також витончені висловлювання погано передаються в письмовому вигляді, особливо через комп'ютер. Їх уникнення може покращити ефективність віртуальних комунікацій, під час яких відсутні такі коди спілкування «віч-на-віч», наприклад, голос, жести, міміка тощо.

Ще одним важливим аспектом віртуальних комунікацій є можливість участі у міжкультурних комунікаціях, де, завдяки Інтернету, відбувається інтенсифікація міжкультурних контактів.

Важливість повноцінного розуміння одне одного представниками різних культур в сучасному світі набуває всі більшу актуальність.

Англійська мова є пріоритетною в просторі Інтернет, що має як позитивні, так і негативні сторони. Позитивним є те, що вона дозволяє представникам різних культур контактувати один з одним. Негативною стороною використання англійської мови є сама мова як засіб руйнування лінгвістичного різноманітності, результатом чого може бути поява лінгвістичної еліти, яка зможе спілкуватись без обмежень та маніпулювати тими, хто не знає мови [8, с. 12]. Знання загально-прийнятої мови в міжкультурних віртуальних комунікаціях є необхідним для вираження своєї ідентичності.

Стрімкий розвиток сучасного інформаційного суспільства диктує свої умови на право бути його учасником. Вивчення іноземних мов та крос-культурна освіта є необхідними для адаптації в міжкультурному віртуальному середовищі.

Висновки. Дослідивши віртуальні комунікації, зробимо наступні висновки, що поряд з перевагами, які вони надають при обміні інформацією (прискорення обміну інформацією, доступ до процесу обміну інформацією та ін.), існують певні недоліки, які дуже часто спричиняють непорозуміння між комунікантами. Однією з головних причин комунікаційних невдач може бути невідповідність практичних цілей автора та адресата інформації, відмінність в об'ємі та змісті їх тезаурусів. Наступною проблемою є недоступність під час віртуальних комунікацій великої кількості кодів, які доступні при спілкуванні «віч-на-віч», таких як міміка, жести, емоції, одяг тощо. Натомість, створюються віртуальні образи, які часто не співпадають з реальністю.

Контакти представників різних культур також викликають багато проблем, які є наслідком розбіжності норм, цінностей, особливостей світогляду комунікантів. Необхідно приділяти особливий інтерес вивченню та подоланню бар'єрів крос-культурних віртуальних комунікацій, які можуть спричинити культурний та комунікативний шок.

А так як метою віртуальних комунікацій є максимальне розуміння повідомлення, то комунікантам необхідно вживати єдину систему кодифікації та декодифікації повідомлення, тобто єдиний тезаурус, щоб забезпечення йому загальне значення як комунікатору, так і реципієнту. Створення єдиного тезаурусу є предмет нашого подальшого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дзьобань А.П., Мануйлов Є.М. Віртуальні комунікації: до проблеми філософського осмислення сутності. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2015. №3 (26). С. 7–19.
2. Woolgar S. Five rules of virtuality. *Virtual society? Technology, cyberbole, reality. Oxford University Press*. 2002. 349 p.
3. Watt S.E., Lea M., Spears R. How social is internet communication? A reappraisal of bandwidth and anonymity effects. *Virtual society? Technology, cyberbole, reality. Oxford University Press*. 2002. P. 61–77.
4. Войскунский А. Е. Гуманитарный Интернет. Гуманитарные исследования в Интернете. М. : Можайск-Терра, 2000. С. 3–10.
5. Kollock P., M. Smith. Communities in cyberspace: Introduction. New York : Routledge, 1999. P. 3–25.
6. Kollock P. The Economies of on-line cooperation: Gifts and public goods in cyberspace. New York : Routledge, 1999. P. 220–239.
7. Crystal D. English as a Global Language / Crystal D. – Cambridge [England]; N. Y.: Cambridge University Press, 1997. P. 12.

УДК 81.33

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.25.1.46>

СПЕЦИФІКА ТРАНСФОРМАЦІЙ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ В ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСІ

SPECIFICITY OF TRANSFORMATIONS OF PHRASEOLOGISMS
IN INTERNET DISCOURSE

Лаврів М.М.,

orcid.org/0000-0002-5713-8970

аспірантка кафедри прикладної лінгвістики

Інституту комп'ютерних наук та інформаційних технологій
Національного університету «Львівська політехніка»

Статтю присвячено аналізу трансформованих інтертекстем-фразеологізмів на матеріалі дописів в інтернет-дискурсі (розміщених у 2013–2021 роках у соціальних мережах Facebook, Twitter). Користувачі інтернету активно трансформують фразеологізми, припасовуючи їх для змалювання актуальних подій та явищ. З огляду на це, важливо спостерігати за поточними трансформаційними процесами. У праці розглянуто підходи до поняття трансформованих фразеологізмів та подано різні класифікації типів фразеологічних трансформацій. Проаналізовано низку структурно-семантичних перетворень інтертекстем. Зроблено висновки про характерні типи перетворень фразеологічних одиниць. Спостережено частотні приклади розширення компонентного складу, зокрема додавання кількох компонентів, а також додавання означення до стрижневого компонента та додавання кількох компонентів. Характерним типом трансформування, властивим популярним інтертекстемам, є звуження компонентного складу одиниць, вичленування зі складу інтертекстеми.

Виявлено такий продуктивний спосіб трансформації, як заміна компонента/компонентів. Заміна відбувається на компонент, що виражає інтенсивнішу дію, вказує на повторюваність дії, зокрема семантика повторюваності дії може виражатися додаванням компонента – числівника. Також спостережено зміну категорійного значення фразеологічних одиниць та контамінацію, яка полягає в об'єднанні/накладанні переважно двох інтертекстем (наприклад цитати й трансформованого фразеологізму). Проте цей спосіб трансформації не є надто продуктивним порівняно з іншими. У досліджених текстах наявний такий стилістичний прийом, як нанизування стабілізованих «фразеологічних» образів, що підсилює загальну експресивність тексту. Зафіксовано низку прикладів одночасного використання кількох типів трансформацій.

Ключові слова: інтертекстема, фразеологізм, фразеологічні трансформації, структурно-семантичні перетворення, типи трансформацій.

The article is devoted to the analysis of transformed intertextemes-phraseologisms based on the material of posts in the Internet discourse (posted in 2013–2021 in Facebook, Twitter). Internet users actively transform phraseological units, adapting them to describe current events and phenomena. With this in mind, it is important to observe the ongoing transformational processes. The work examines approaches to the concept of transformed phraseological units and presents various classifications of types of phraseological transformations. A number of structural and semantic transformations of the intertextemes were analyzed. Conclusions are made about the characteristic types of transformations of phraseological units. Frequent examples of the expansion of the component composition were observed, in particular the addition of